

Paulina Milewska
Magdalena Kokosińska
Aleksandra Marciniak
Fundacja Normalne Miasto-Fenomen
biblioskan@fundacjafenomen.pl

Jedno miasto – jedna miejska biblioteka publiczna. Relacja z wizyty studyjnej w MBP we Wrocławiu

Streszczenie: *Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu na przestrzeni ostatnich 15 lat uległa wielu znaczącym przemianom. Reorganizacja sieci bibliotek publicznych w mieście w takim zakresie to działanie kompleksowe i wyjątkowe w skali kraju. Artykuł zawiera opis procesu ewolucji systemu bibliotecznego oraz opis funkcjonowania bibliotek w obecnej strukturze organizacyjnej. Artykuł prezentuje również działalność wybranych filii MBP we Wrocławiu. Tekst powstał jako rezultat wizyty studyjnej, zorganizowanej w ramach projektu Biblioskan.*

Słowa kluczowe: *biblioteki publiczne, Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu, dobre praktyki, zarządzanie, sieć bibliotek, Biblioskan*

Wstęp

Fundacja Normalne Miasto-Fenomen realizuje projekt „[Biblioskan – kontrola obywatelska bibliotek publicznych w Łodzi](#)”¹, finansowany z Funduszy EOG (Europejskiego Obszaru Gospodarczego) w ramach programu Obywatele dla Demokracji. Jego celem jest diagnoza obecnego stanu łódzkiej sieci bibliotek oraz wypracowanie rekomendacji dla poprawy jakości świadczonych usług. W projekcie przewidziano nie tylko działania monitoringowe, ale również rzecznicstwo w sprawie bibliotek miejskich, a także promocja oferty wśród mieszkańców i bywalców Łodzi.

Jednym z ważnych elementów projektu były wizyty studyjne w innych miastach (Gdańsku² i Wrocławiu). Ich celem było poznanie sposobu funkcjonowania sieci bibliotecznego i poznanie dobrych praktyk, które mogłyby zostać przeniesione na grunt łódzki. W związku z realizacją projektu zespół merytoryczny w składzie: Magdalena Kokosińska, Aleksandra Marciniak i Paulina Milewska, odwiedził w dniach 15–17 czerwca 2015 r. Miejską Bibliotekę Publiczną we Wrocławiu. Wizyta miała na celu zapoznanie się z funkcjonowaniem sieci bibliotek miejskich ze szczególnym uwzględnieniem procesu scalania sieci (z systemu zarządzania przez biblioteki dzielnicowe na zarządzanie centralne).

¹ Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 17.07.2015 r.

² Relację z wizyty studyjnej w Gdańsku zamieszczono w: *Biuletyn EBIB* [on-line] 2015, nr 158 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/issue/view/113>.

Organizacja miejskiej sieci bibliotek

Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu (MBP) jest instytucją kultury powołaną przez Radę Miejską Wrocławia. Działalność prowadzi na podstawie aktu o jej tworzeniu³ i statutu⁴ nadanego przez Radę. Do lat 90. XX w. miejskie biblioteki Wrocławia działały jako pięć odrębnie zarządzanych instytucji – w 1991 r. sieć liczyła 91 filii. Silne rozdrobnienie powodowało ogromne zróżnicowanie poszczególnych placówek w zakresie form pracy, świadczonych usług bibliotecznych, oferty zbiorów oraz warunków lokalowych. Umieszczenie filii w licznych lokalach powodowało rosnące koszty utrzymania i przerosty zatrudnienia, co przyczyniało się do ograniczania środków na zakup zbiorów.

Ważną zmianą było zredukowanie w 1993 r. liczby bibliotek rejonowych z pięciu do trzech, co pozwoliło na efektywniejsze zarządzanie i zmniejszenie kosztów administracyjnych. W 1999 r. zdecydowano się na centralizację sieci bibliotek miejskich, co znacząco ułatwiła reforma administracyjna w Polsce. Proces zakończył się 1 stycznia 2000 r., kiedy utworzono Miejską Bibliotekę Publiczną liczącą 67 filii. Posunięcie to pozytywnie wpłynęło na planowanie sieci placówek, dysponowanie środkami publicznymi i bardziej efektywne zarządzanie zasobami ludzkimi, np. dzięki utworzeniu wspólnych dla wszystkich bibliotek działów gromadzenia i opracowania zbiorów oraz zmian w strukturze zatrudnienia. Przykładowo w księgowości w 2000 r. pracowało 9 osób, a w 2015 r. – 5. Dbano przy tym, by proces nie wiązał się z redukcją zatrudnienia – likwidowano jedynie etaty osób odchodzących na emerytury (spadek o 14% w ciągu dwóch lat). Dzięki temu możliwy był wzrost wysokości wynagrodzeń, które w latach 2000–2001 osiągnęły poziom średniej krajowej.

Od początku istnienia wspólnej sieci prowadzony jest skuteczny lobbing skierowany do władz miasta, dzięki czemu wysokość dotacji podmiotowej systematycznie wzrasta⁵. Do rozwoju wrocławskich miejskich bibliotek znacząco przyczyniły się regularnie uchwalane przez Radę Miasta wieloletnie plany inwestycyjne⁶, w których planowano również wydatki na biblioteki, np. adaptację lub modernizację obiektów. Zapisy te odzwierciedlają regularną realizację wieloletniego planu reorganizacji sieci bibliotek w mieście, którego szczegóły rozpisano w uchwale Rady Miasta w roku 2005⁷. Dokument ten, podstawowy dla przeprowadzenia procesu, zawierał strategię rozwoju samorządowych bibliotek we Wrocławiu do roku 2012. Za główny cel obrano *modernizację i stworzenie spójnej oraz różnorodnej pod względem funkcji sieci bibliotek zaspokajających potrzeby społeczności lokalnej*⁸.

³ Uchwała Nr XII/403/99 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 września 1999 r. w sprawie połączenia Rejonowych Bibliotek Publicznych w celu utworzenia Miejskiej Biblioteki Publicznej. *Biuletyn Urzędowy Rady Miejskiej Wrocławia*, nr 8, poz. 361.

⁴ *Statut Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.biblioteka.wroc.pl/o-nas/statut>.

⁵ OCIEPA, A. Biblioteki publiczne Wrocławia na progu XXI wieku. *Bibliotekarz* 2003, nr 1, s. 6–9.

⁶ Wieloletni Plan Inwestycyjny. W: *Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego Wrocławia* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://bip.um.wroc.pl/contents/326>.

⁷ Uchwała Nr XXXVII/2424/05 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 kwietnia 2005 roku w sprawie strategii rozwoju samorządowych bibliotek we Wrocławiu do roku 2012. *Biuletyn Rady Miejskiej Wrocławia* nr 5, poz. 137, s. 53–56.

⁸ Tamże.

Zapisano również, że osiągnięcie zamierzonego celu strategii realizowane będzie przez:

- rozszerzenie funkcji informacyjnych bibliotek o nowe technologie komputerowe,
- wprowadzenie zasad rachunku ekonomicznego kosztów funkcjonowania bibliotek i zmian ich struktury,
- racjonalizację i porządkowanie sieci bibliotek w mieście,
- unowocześnienie sieci, w wyniku realizacji programu inwestycyjnego, przez tworzenie nowych placówek – multimedialnych centrów informacyjno-bibliotecznych,
- unowocześnienie warsztatu pracy,
- wypracowanie lokalnych modeli bibliotecznych⁹.

Takie jasne i rzeczowe rozpisanie strategii uzupełniono opisem planowanych typów placówek bibliotecznych. Wskazano na trzy rodzaje filii, które mają powstawać i funkcjonować we Wrocławiu: multimedialne centra informacyjno-biblioteczne, osiedlowe biblioteki lokalne oraz punkty biblioteczne. Dyrektor Andrzej Ociepa deklaruje, że do połowy 2015 r. wykonano prawie 100% planu z 2005 roku¹⁰.

Zgodnie z założeniami uchwały multimedialne centra informacyjno-biblioteczne to duże placówki, o powierzchni co najmniej 500 m², w pełni skomputeryzowane, z dostępem do internetu. Zlokalizowano je na największych osiedlach mieszkaniowych oraz przy głównych węzłach komunikacyjnych i ciągach handlowo-usługowych. Filie te zapewniają szybki i szeroki dostęp do informacji, posiadają również bogate zbiory multimedialne. Osiedlowe biblioteki lokalne to placówki mniejsze (powierzchnia 200–400 m²), również w pełni skomputeryzowane, świadczące usługi dla społeczności lokalnej i często usytuowane w pomieszczeniach używanych przez miejskie instytucje oświatowe i kulturalne, np. szkoły. Punkty biblioteczne to najmniejsze placówki MBP we Wrocławiu (powierzchnia do 100 m²), tworzone w świetlicach środowiskowych, szpitalach, domach opieki itp. Z założenia uzupełniają działalność bibliotek i są silnie powiązane z organizacjami i instytucjami, z którymi współdziałają, a ich powstawanie i funkcjonowanie zależy od zaangażowania lokalnej społeczności.

Obecnie MBP jest jednostką koordynującą i zarządzającą wrocławską siecią bibliotek publicznych, liczącą 38 filii¹¹ (największa ma powierzchnię 850 m²), jeden punkt biblioteczny oraz [MultiCentrum](#). Instytucja funkcjonuje na podstawie regulaminu organizacyjnego nadawanego przez dyrektora, po zasięgnięciu opinii organizatora oraz działających w niej organizacji związkowych i zawodowych. Nadzór ogólny nad działalnością MBP sprawuje Urząd Miejski Wrocławia, zaś nadzór nad zakresem zadań merytorycznych, określonych ustawą o bibliotekach, sprawuje [Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu](#). Zgodnie z wprowadzaną od niedawna koncepcją władz MBP wszystkie filie będą miały zbiory o charakterze ogólnym – zrezygnowano z podziału na biblioteki dziecięce i dla dorosłych. Księgozbiór ostatniej filii dla dzieci został przeniesiony pod koniec 2014 r. do zmodernizowanego lokalu, w którym powstała nowa filia.

⁹ Tamże.

¹⁰ Rozmowa z Dyrektorem Andrzejem Ociepą podczas wizyty studyjnej w dn. 15.06.2015 r.

¹¹ *Filie MBP we Wrocławiu* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.biblioteka.wroc.pl/filie>.

Łączenie filii bibliotecznych

Wraz z centralizacją sieci bibliotek wrocławskich rozpoczął się proces jej reorganizacji, który do dziś budzi wiele kontrowersji¹². Łączenie placówek rozpoczęto już w latach 90. W latach 1992–1999 zbiory 24 filii – w szczególności tych funkcjonujących w najgorszych warunkach, których działalność merytoryczna miała niewielkie znaczenie dla miasta – przyłączono do innych. W celu stworzenia optymalnej sieci na terenie miasta w XXI w. kontynuowano ten proces – w 2000 r. we Wrocławiu było 67 filii, a w 2015 r. jest 38. W marcu 2015 r. powstała Biblioteka Grafit, łącząca księgozbiory czterech mniejszych placówek o trudnych warunkach lokalowych. Dane statystyczne gromadzone przez MBP we Wrocławiu pokazują, że powstawanie nowoczesnych mediatek przyczynia się do wzrostu zainteresowania mieszkańców miejskimi bibliotekami – przykładowo otwarcie placówki przy ulicy Reja spowodowało dwukrotny wzrost liczby czytelników.

W procesie łączenia filii zawsze istnieje ryzyko spotkania się z oporem mieszkańców. Mogą pojawić się głosy, szczególnie ze strony osób starszych, że zmiana lokalizacji utrudni im dostęp do zbiorów. Dobrym sposobem jest przede wszystkim wybranie dogodnego miejsca, a także prowadzenie mediacji z radami osiedli i mieszkańcami, podczas których uwypukla się zalety planowanych zmian. Rozwiązaniem jest także wprowadzenie usługi dostarczania książki do domu czytelnika¹³. We Wrocławiu nie zauważono jednak spadku czytelnictwa wśród seniorów. Wręcz przeciwnie – w latach 2010–2014 (w okresie powstawania nowoczesnych filii) liczba użytkowników w wieku 60+ wzrosła o 38%¹⁴.

Przeciwnicy reorganizacji sieci podnoszą argumenty, że takie działania powodują rozluźnianie więzi między małym zespołem bibliotekarzy a niewielką społecznością lokalną, co może powodować gorsze rozpoznawanie potrzeb czytelniczych i utratę części stałych bywalców. Należy jednak zwrócić uwagę, że rozpoznawanie potrzeb czytelniczych nie odbywa się wyłącznie w trakcie bezpośrednich kontaktów z użytkownikiem. Istnieją inne narzędzia umożliwiające dobór odpowiednich zbiorów. Jeśli materiały biblioteczne są na odpowiednim poziomie (często poddawane aktualizacji i selekcji), a lokal nowoczesny, zadbane i dobrze zaprojektowany, ma się niemalże gwarancję, że liczba czytelników będzie wzrastać.

Nowo powstające placówki są bardzo nowoczesne, w pełni skomputeryzowane, a sporą część ich zbiorów stanowią media elektroniczne, co – zdaniem niektórych – jest wadą, gdyż osoby niekorzystające z technologii komputerowych mogą poczuć się zagubione w nowej rzeczywistości. Warto jednak zauważyć, że placówki te prowadzą szkolenia (w szczególności skierowane do seniorów) z zakresu korzystania z IT, co wpływa na

¹² W lipcu 2015 r. na łamach lokalnego dodatku *Gazety Wyborczej* ukazał się artykuł prezentujący obawy i uwagi krytyczne związane z procesem reorganizacji sieci miejskiej, którym przeciwstawiono argumenty dyrektora Andrzeja Ociepy. Zob.: WITKOWSKI, P. Biblioteki. Przedsiębiorstwa czy instytucje publiczne. Raport. *Gazeta Wyborcza, Tygodnik Wrocław* 17 lipca 2015, s. 12–13.

¹³ Biblioteka Grafit rusza we wtorek. W: *Wroclaw.pl* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.wroclaw.pl/biblioteka-grafit-rusza-we-wtorek>.

¹⁴ OCIEPA, A., *Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu. Wskaźniki efektywności zmian jakościowych i ilościowych w latach 2010–2014* [prezentacja multimedialna]. Materiał niepublikowany, zaprezentowany podczas wizyty studyjnej, dn. 15.06.2015 r.

wzrost kompetencji w tym zakresie i zapobiega wykluczeniu cyfrowemu. Uczestnicy kończący kursy potrafią posługiwać się komputerem, a także zyskują umiejętność wyszukiwania informacji w internecie, w tym w katalogu bibliotecznym on-line.

Mimo kontrowersji, które wzbudza reorganizacja sieci bibliotek miejskich, wydaje się, że warto ponosić ten trud. Powstają dzięki temu miejsca na miarę wieku XXI – pełniące nie tylko rolę wypożyczalni książek, ale tzw. trzeciego miejsca, czyli przestrzeni publicznej, w której społeczność funkcjonuje w czasie wolnym od pracy. Ten cel można osiągnąć, zapewniając przede wszystkim odpowiednią lokalizację, powierzchnię, aranżację architektoniczną i godziny funkcjonowania. Współczesne biblioteki, nawet jeśli powstają w lokalach adaptowanych, są projektowane przez fachowców biorących pod uwagę potrzeby personelu i czytelników. Otwarte są od rana do wieczora, również w soboty, co pozwala zainteresowanym w pełni korzystać z ich oferty. Dowodem, że to dobry kierunek zmian, są wskaźniki – wzrasta liczba czytelników, wypożyczeń i odwiedzin, nawet o 100%¹⁵.

Przestronne wnętrza dają potencjał do organizowania imprez o charakterze kulturalnym i edukacyjnym. Planowanie oferty z rocznym wyprzedzeniem umożliwia kadrze odpowiednie przygotowanie jej realizacji, a skuteczna promocja zapewnia uczestników spotkań. Dobrze zaplanowana przestrzeń często gwarantuje także oddzielne miejsca do pracy cichej i grupowej, co wpływa na atrakcyjność biblioteki.

Podnoszenie argumentu, że łączenie małych filii biblioteczných w większe przyczynia się do utraty prestiżu zawodu bibliotekarza, ponieważ nie ma on czasu na indywidualną pracę z czytelnikiem, jest zupełnie bezzasadne¹⁶. Od lat w literaturze przedmiotu rozważane są przyczyny negatywnego stereotypu bibliotekarza – jako osoby o mało atrakcyjnym wyglądzie, ograniczonych horyzontach myślowych lub wręcz przeciwnie, dobrze wykształconego, ale o małych kompetencjach społecznych. Wiele negatywnych skojarzeń może wynikać z obserwacji miejsca pracy – małe, ciemne, słabo wyposażone biblioteki z pewnością nie przyczyniają się do podnoszenia prestiżu zawodu. Ale te nowoczesne placówki – skomputeryzowane, przestronne, których kadra zachęcana jest do stałego podnoszenia kwalifikacji – z pewnością mogą wpłynąć na wzrost uznania.

Warto również zauważyć, że dzięki zmianom w organizacji sieci bibliotek miejskich Wrocław zyskał zdecydowanie lepsze wskaźniki czytelnictwa, które nie tylko rosną w kolejnych latach, ale także dobrze sytuują się na tle innych miast w Polsce. Liczba czytelników we Wrocławiu wzrosła z 110 382 w 2010 r. do 124 027 w roku 2014. Jak widać w poniżej zestawionych statystykach, Wrocław – mniejszy niż Kraków czy Łódź – wykazuje podobne lub nawet wyższe wskaźniki czytelnictwa.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Większość obaw i uwag krytycznych związanych z procesem reorganizacji sieci miejskiej zebrano w artykule: WITKOWSKI, P. dz. cyt. Polemikę podjął: KUBÓW, S. *Dwugłos o bibliotekach wrocławskich* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://stefankubow.blogspot.com/2015/07/dwugos-o-bibliotekach-wrocawskich.html>. Największe zmiany w Polsce w zakresie łączenia filii biblioteczných zaszły właśnie we Wrocławiu, stąd tak żywa dyskusja trwająca w mieście.

Tab. 1. Czytelnictwo w wybranych miastach w Polsce według danych z roku 2014.

Miasto	Liczba mieszkań- ców	Liczba czytelni- ków*	Procentowy udział liczby czytelników do liczby mieszkańców
Kraków	761 873	140 105	18,4%
Wrocław	634 487	124 027	19,5%
Gdańsk	461 689	117 645	25,5%
Łódź**	706 004	111 865	15,8%
Poznań	545 680	83 961	15,5%
Szczecin	407 180	58 782	14,4%

* Dane dotyczą miejskich bibliotek publicznych, z wyjątkiem Gdańska, gdzie funkcjonuje połączona Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, stąd wyższy współczynnik. Aby w pełni porównać inne miasta z Gdańskiem, należałoby dodać czytelników bibliotek wojewódzkich znajdujących się w tych miastach (Kraków, Szczecin, Wrocław, Łódź). Wyjątek stanowi Poznań, w którym biblioteka wojewódzka nie prowadzi wypożyczalni.

** Łódzkie biblioteki nie są rejestrowane we wspólnej sieci i posiadają odrębne bazy czytelników w poszczególnych dzielnicach, a nawet filiach – stąd jedna osoba może zostać policzona kilkakrotnie, jeśli w tym samym roku jest zapisana do kilku bibliotek.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: OCIEPA, A. *Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu. Wskaźniki efektywności zmian jakościowych i ilościowych w latach 2010–2014* [prezentacja multimedialna]. Materiał niepublikowany, zaprezentowany podczas wizyty studyjnej, dn. 15.06.2015 r. oraz danych ze sprawozdań rocznych pięciu MBP w Łodzi.

Tab. 2. Liczba wypożyczeń zbiorów w wybranych bibliotekach miejskich w Polsce według danych z roku 2014.

Miasto	Wypożyczenia ogółem*	Wypożyczenia książek
Łódź	3 192 583	2 740 949
Wrocław	2 481 153	2 179 804
Kraków	2 417 865	2 135 596
Poznań	2 207 514	1 733 278
Gdańsk**	1 705 420	1 229 654
Szczecin	982 760	906033

* Sposób zbierania danych jest różny i zależy zarówno od posiadanego przez konkretną bibliotekę systemu komputerowego, jak i od indywidualnych ustawień funkcji zliczania wypożyczeń. Niektóre systemy zliczają wyłącznie wypożyczenia, inne sumują je wraz z liczbą prolongat.

** Dane dotyczą miejskich bibliotek publicznych, z wyjątkiem Gdańska (zob. przypis * pod tab. 1).

Źródło: opracowanie własne na podstawie: OCIEPA, A. *Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu. Wskaźniki efektywności zmian jakościowych i ilościowych w latach 2010–2014* [prezentacja multimedialna] oraz danych ze sprawozdań rocznych pięciu MBP w Łodzi.

Spośród 38 filii powstałych w wyniku reorganizacji sieci miejskich bibliotek we Wrocławiu aż 14 ulokowano w szkołach. Poniżej opisano specyfikę funkcjonowania wybranych placówek, samodzielnych i bibliotek publicznych w szkołach.

Filia nr 58 Mediateka, pl. Teatralny 5

Placówka powstała 25 czerwca 2004 r. dzięki wsparciu Fundacji Bertelsmanna jako modelowa biblioteka dla młodego czytelnika, posiadająca nie tylko interesujący księgozbiór, ale także bogate zbiory multimedialne (filmy DVD i BLU-RAY, płyty muzyczne, audiobooki i elektroniczne programy multimedialne). Mediateka oferuje bezpłatny dostęp do biblioteki oraz trezor – wrzutnię, pozwalającą na zwrot zbiorów, gdy placówka jest nieczynna. Prowadzone są tu bezpłatne kursy językowe (Language Cafe) oraz liczne projekty społeczne, wystawy, festiwale, spotkania autorskie. Nowoczesne wnętrze Mediateki przyciąga wzrok. Pracuje tu dziewięć osób, zazwyczaj na dwie zmiany. Biblioteka jest czynna przez sześć dni w tygodniu, w tym przez cztery dni do godz. 19.00. Przez pierwsze cztery lata biblioteka funkcjonowała ze wsparciem finansowym i merytorycznym Fundacji Bertelsmanna. Obecnie jest finansowana i zarządzana jak każda z filii MBP we Wrocławiu.

Fot. 1. i 2. Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu – Mediateka
Źródło: ze zbiorów Fundacji Fenomen.

Filia nr 5 Grafit, ul. Namysłowska 8

Filia znajduje się w Centrum Biznesu Grafit i zajmuje nieco ponad 600 m². To najnowsza biblioteka sieci, która powstała w wyniku połączenia zbiorów czterech mniejszych filii (nr 25, 28, 34 i 36). Nowoczesne wnętrze zaprojektowano w Pracowni Projektowej Synergia i jest w pełni przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Znajduje się tu dziesięć komputerów z dostępem do internetu, dla czytelników dostępne jest również Wi-Fi. W filii działa Klub Seniora (m.in. spotkania i warsztaty z zakresu elektronicznej bankowości współfinansowane przez Narodowy Bank Polski czy też w ramach akcji „[Nie znasz, nie otwieraj!](#)”), odbywają się również od niedawna spotkania Klubu Rodzica czy też Ojcowskiego Klubu, jest kącik zabaw dla dzieci i wydzielone miejsce na różne imprezy biblioteczne. W Graficie odbywają się także cykliczne spotkania Śląskiego Towarzystwa Genealogicznego.

Fot. 3. i 4. Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu – Biblioteka Grafit
Źródło: ze zbiorów Fundacji Fenomen.

Filia nr 1, ul. Sztabowa 98

W budynku Filii nr 1 MBP we Wrocławiu funkcjonuje także dyrekcja oraz wszystkie działy centralne biblioteki: Dział Gromadzenia i Opracowania, Dział Promocji, Dział Metodyczny. Filia nr 1 nie pełni jednak funkcji biblioteki głównej. Zajmuje parter budynku, pozostałe dwa poziomy zostały przeznaczone dla poszczególnych jednostek. Na dole podzielono księgozbiór na dwie części: dla dzieci oraz dla dorosłych. Część dziecięca nazwana została Biblioteką Safari ze względu na wystrój wnętrza.

Filia nr 23, Bulwar Ikar 29-31

Filia ta niegdyś pełniła funkcję biblioteki dzielnicowej i jako pierwsza wrocławska księżnica rozpoczęła automatyzację procesów bibliotecznych. Obecnie służy mieszkańcom pobliskich osiedli. W bibliotece wydzielono księgozbiór dla dorosłych oraz dla dzieci. Znajduje się tu również zaaranżowany kącik dla najmłodszych oraz czytelnia z komputerami i miejscami do pracy dla czytelników. Wnętrze biblioteki jest bardzo charakterystyczne ze względu na liczne antresole i zakamarki. Pod schodami umiejscowiono dodatkowe regały na książki.

Fot. 5. i 6. Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu, Filia nr 23
Źródło: ze zbiorów Fundacji Fenomen.

Filia Bajkowa, ul. Jesienna 22

Filia Bajkowa od lat 90. prowadzi działania skierowane do dzieci, polegające na regularnym wystawianiu 10-15 minutowych spektakli i połączonych z nimi zajęć dla czytelników do piątego roku życia i ich rodziców. Zajęcia cieszą się ogromną popularnością – w każdym z nich uczestniczy ok. 100 osób. W czasie ferii zimowych w filii prowadzone są zajęcia dla dzieci szkolnych, podczas których przygotowywana jest scenografia do zaplanowanych spektakli.

Biblioteki publiczne w szkołach

We Wrocławiu, na mocy porozumienia zawartego pomiędzy MBP a Urzędem Miasta Wrocławia oraz umów zawartych pomiędzy MBP a poszczególnymi szkołami, działają biblioteki publiczne, które pełnią funkcje bibliotek szkolnych. Mieszczą się one w budynkach placówek oświatowych i zapewniają obsługę zarówno uczniów, jak i mieszkańców miasta. Podstawą funkcjonowania filii Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu ulokowanej w obiekcie szkolnym jest zawarcie *Umowy użyczenia* pomiędzy dyrektorem Departamentu Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocławia lub dyrektorem szkoły posiadającym pełnomocnictwa prezydenta a dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu. Do *Umowy użyczenia* jest dołączany odrębny dokument: *Zasady współpracy pomiędzy filią Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu a szkołą*. Określa on podstawy podejmowania działań w zakresie gromadzenia i udostępniania zbiorów oraz realizacji zadań z zakresu edukacji czytelniczej, medialnej i kulturalnej uczniów¹⁷.

Takich placówek w sieci MBP we Wrocławiu jest 14. W ośmiu szkołach lokale dla bibliotek zostały zaprojektowane i wybudowane od podstaw, zaś w pozostałych sześciu pomieszczenia szkolne wyremontowano i przystosowano do wypełniania przez nie nowych zadań. Wszystkie tego typu biblioteki są umiejscowione na parterze i mają dwa wejścia¹⁸, jedno dostępne dla uczniów, bezpośrednio ze szkoły (zamykane po zajęciach lekcyjnych), drugie z zewnątrz, od ulicy. Godziny pracy bibliotek zostały ustalone z dyrektorami szkół i wydłużone w porównaniu ze standardowymi godzinami funkcjonowania bibliotek szkolnych. Placówki te realizują wszystkie zadania bibliotek szkolnych, w tym zajęcia z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej. Poza tym biblioteki szkolno-publiczne realizują bogatą ofertę zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. Uczniowie stanowią wyróżnioną grupę odbiorców, korzystają z bibliotek na szczególnych warunkach. W placówkach zatrudniane są osoby z przygotowaniem pedagogicznym, a kadra na bieżąco współpracuje z nauczycielami.

Księgozbiór jest kształtowany w taki sposób, aby z jednej strony zaspokajał potrzeby uczniów i nauczycieli (zgodność z programami nauczania, odpowiednia liczba lektur szkolnych, kupowanie książek zasugerowanych przez nauczycieli itd.), a z drugiej – także in-

¹⁷ KOSAK, R. Biblioteka publiczna w szkole. Czy to dobry pomysł? *Biuletyn EBIB* [on-line] 2013, nr 7 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/105/241>.

¹⁸ Tę cechę bibliotek publicznych pełniących rolę szkolnych podaje się jako argument przemawiający za bezpieczeństwem uczniów. Zob. NOWAK, A. Biblioteki szkolne nie znikną. W: *Agnieszka Nowak – Wiceprezydent Łodzi* [on-line] 19 lutego 2013 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.agnieszkapanowak.pl/2013/02/19/biblioteki-szkolne-nie-znikna>.

nych użytkowników, m.in. rodziców i dziadków uczniów. Ciągłość w korzystaniu z biblioteki zapewnia jej stałych czytelników, a uczniom nieprzerwany dostęp do literatury także po ukończeniu nauki w danej szkole. Dużą uwagę zwraca się również na edukację czytelnictwem i medialną, w tym umiejętności wyszukiwania informacji w źródłach tradycyjnych i elektronicznych. Bibliotekarze prowadzą także lekcje tematyczne. Nauczyciele i bibliotekarze często podejmują wspólne działania upowszechniające szeroko rozumianą kulturę i czytelnictwo.

Wnętrze biblioteki każdorazowo jest projektowane przez architektów wewnątrz z myślą o dostosowaniu do potrzeb różnych grup odbiorców, w tym uczniów i nauczycieli. Przyjazne, kolorowe, otwarte przestrzenie spełniają swoje funkcje i zachęcają do odwiedzania biblioteki nie tylko podczas zajęć szkolnych, ale także po godzinach pracy szkoły. Warto wspomnieć, że biblioteki pracują także podczas ferii zimowych i letnich wakacji.

Wypełnianie zadań biblioteki szkolnej przez filię biblioteki publicznej daje każdej ze stron wymierne korzyści:

- większe lokale biblioteczne, często dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- nowoczesne, funkcjonalne wyposażenie (komputery, sprzęt multimedialny, programy edukacyjne, czasopisma),
- bogatsze, bardziej aktualne zbiory (dzięki dużej liczbie filii, biblioteki mogą swobodnie wymieniać się zbiorami),
- dłuższy czas otwarcia biblioteki (nawet do godzin wieczornych),
- biblioteka czynna także w czasie ferii i wakacji,
- bogata oferta kulturalna i edukacyjna, łatwiejsza do zrealizowania w placówkach publicznych realizujących zadania biblioteki szkolnej,
- zajęcia dla dzieci i młodzieży podczas ferii i wakacji,
- mniejsze koszty dla każdej ze stron¹⁹.

Badania bibliotek publiczno-szkolnych, podejmowane w latach 80. XX w., wyraźnie sytuowały je w sieci bibliotek publicznych, przyznając im w ten sposób *organizację i odpowiedzialność za [...] merytoryczne funkcjonowanie bibliotek publiczno-szkolnych*²⁰. Już wówczas zwrócono uwagę na możliwość ożywienia czytelnictwa społeczności lokalnej dzięki takiemu rozwiązaniu, a także przywiązanie młodzieży opuszczającej szkołę do konkretnej placówki. Mimo pojawiania się w środowisku bibliotekarskim negatywnych opinii na temat tworzenia tego typu placówek²¹, we Wrocławiu współpraca ze szkołami układa się dobrze i rozwiązanie sprawdza się w praktyce. Nie znalazły potwierdzenia obawy, że uczniom może grozić niebezpieczeństwo ze strony innych użytkowników biblioteki. Przez wszystkie

¹⁹ KOSAK R. dz. cyt.

²⁰ LEWANDOWSKA-NOSAL, G. Organizacja i funkcjonowanie bibliotek publiczno-szkolnych w badaniach Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej. *Biuletyn EBIB* [on-line] 2013, nr 7 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/viewFile/109/217>.

²¹ FREDYK B., *Pracowałam w bibliotece publiczno-szkolnej* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: http://bibliotekawszkole.pl/glos_z_polaczonej_biblioteki.pdf.

lata nie doszło do żadnej sytuacji konfliktowej, a pozytywne głosy dochodzą także ze strony uczniów²² i społeczności lokalnych, ceniących sobie takie rozwiązanie.

Ciekawą inicjatywą wartą uwagi jest nowy projekt Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia *Szkoła w mieście*. Jest to projekt edukacyjny, w którym udział biorą różne instytucje, w tym MBP. Jego zasadnicze zadania to wzbogacenie oferty edukacyjnej miasta, wzrost uczestnictwa uczniów w kulturze oraz podniesienie jakości nauczania. Realizacja projektu zakłada m.in. udział uczniów wrocławskich szkół w zajęciach prowadzonych w różnych instytucjach kulturalnych, m.in. w bibliotekach, muzeach, teatrach, na uczelniach. Z tego względu nauczyciele danego przedmiotu umawiają się na konkretne zajęcia prowadzone przez pracowników zainteresowanych instytucji.

Filia nr 29, ul. Reja 1

Biblioteka jest zlokalizowana w budynku szkolnym – pod salą gimnastyczną Gimnazjum nr 13. Cztery dni w tygodniu czynna jest do godz. 19.00. Istotną zaletą jest fakt dostosowania budynku dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Oprócz książek i czasopism biblioteka może się pochwalić niemałą kolekcją zbiorów elektronicznych, takich jak filmy na płytach DVD, muzyka i gry na płytach CD, audiobooki czy programy multimedialne (np. do nauki języków obcych). W przestrzeni bibliotecznej wydzielono część z kącikiem dla dzieci, miejsce do odpoczynku i lektury oraz organizowanych przez pracowników zajęć i imprez, a także strefę komputerową. Biblioteka prowadzi także akcje dostarczania książek do domu osobom chorym i niepełnosprawnym, oferuje stały kiermasz książki używanej. Warto podkreślić, że pomieszczenie, które zajmuje biblioteka jest jasne i przestronne, przyjazne wszystkim użytkownikom – dzieciom i dorosłym, rodzicom z maluchami, osobom starszym i niepełnosprawnym. Filia prowadzi swój profil na Facebooku, dzięki któremu utrzymuje kontakt z czytelnikami i informuje o prowadzonych przez siebie działaniach (spotkaniach, warsztatach itp.).

Fot. 7. i 8. Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu, Filia nr 29
Źródło: ze zbiorów Fundacji Fenomen.

²² PEZDA, A., ŻUCHOWICZ, M. Czy szkolne biblioteki przeżyją? W: *edulandia.pl* [on-line] 12.06.2009 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: http://www.edulandia.pl/edukacja/1.101559.6712380.czy_szkolne_biblioteki_przezyja_html.

Filia nr 44, ul. Powstańców Śląskich 210 oraz Multicentrum

Wejście ze szkoły do biblioteki zostało ozdobione komiksowymi rysunkami wykonanymi przez uczniów. Podobne rysunki widnieją wewnątrz biblioteki, na części ścian, tworząc atmosferę miejsca przyjaznego młodym czytelnikom. Biblioteka prowadzi Galerię Szkolną „Między Regałami”, prezentując twórczość dzieci i młodzieży. Pomieszczenie jest przestronne, złożone z dwóch poziomów (na górze znajduje się czytelnia wyposażona w komputery z dostępem do internetu, w której odbywają się zajęcia dla czytelników). Przy filii działa MultiCentrum, które prowadzi wiele zajęć dla zorganizowanych grup dzieci i młodzieży, podzielonych na kategorie: tematy muzyczne, tematy wrocławskie, architektura i sztuka, natura i sztuka, sztuka i sztuka animacji, zajęcia konstruktorskie, zajęcia międzykulturowe. Można tu także znaleźć zajęcia dla rodzin, w których czynny udział biorą zarówno dzieci, jak i ich opiekunowie. Dużą popularnością cieszą się zajęcia „inżynierskie” w ramach Rodzinnego Klubu Konstruktora. Filia prowadzi swój profil na Facebooku.

Fot. 9. i 10. Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu, Filia nr 44
Źródło: ze zbiorów Fundacji Fenomen.

Filia nr 16, ul. Kolisty 17

Filia jest Biblioteką bez Barrier, specjalizującą się w pracy z osobami niepełnosprawnymi. Bibliotekarze organizują wystawy i różnego rodzaju zajęcia (np. teatryki kukielkowe). Biblioteka oferuje dostęp do internetu oraz multimediiów, a także dostarcza literaturę do domów osobom niepełnosprawnym i chorym.

Zarządzanie filiami

Kierownicy filii zarządzają placówkami, finansami przyznanymi na zakup zbiorów i działalność promocyjną, a także współpracują z instytucjami działającymi w bliskim sąsiedztwie konkretnej biblioteki. Do ich obowiązków należy również samodzielne dokonywanie zamówień nowych tytułów poprzez składanie dezyderatów w Dziale Gromadzenia i Opracowania Zbiorów MBP we Wrocławiu. Kierownicy przygotowują plany i sprawozdania roczne. Bezpośredni nadzór merytoryczny nad placówkami sieci sprawuje Dział Metodyczny MBP, który podlega bezpośrednio Zastępcy Dyrektora ds. Merytorycznych MBP we Wrocławiu. Z kadrą kierowniczą dykcja spotyka się systematycznie dwa razy do roku, natomiast

Dział Metodyczny organizuje spotkania z kierownikami i pracownikami sieci w zależności od potrzeb.

Promocja MBP we Wrocławiu

Dział Promocji MBP we Wrocławiu jest zlokalizowany w głównej siedzibie biblioteki na ul. Sztabowej. W jednostce pracują cztery osoby, w tym kierownik. Dwie osoby mają wykształcenie artystyczno-graficzne. Pracownicy działu zauważają, że działalność biblioteki, ze względu na jej specyfikę, trudno jest wypromować. W czasie kiedy sieć nie stanowiła spójnej całości, było to prawie niemożliwe. Centralizacja dała szansę na lepsze przebiecie się z informacją o wydarzeniach i ofercie MBP. Specjalnie powołane do tego osoby zajmują się kompleksowo sprawami promocji – od zapewnienia materiałów graficznych po obsługę kontaktów z mediami. Kierownik działu pełni jednocześnie funkcję rzecznika prasowego, a w sprawach szczególnie kontrowersyjnych wypowiedzi udziela dyrektor MBP.

Dział Promocji zajmuje się również redagowaniem strony internetowej biblioteki. Wszystkie aktualności spływające z filii są weryfikowane i redagowane zanim trafią do publikacji. Praca ta ma na celu ujednoczenie komunikacji i spójne informowanie o różnorodnych działaniach podejmowanych na terenie całego miasta. Najważniejszy, zdaniem dyrekcji, jest „jeden głos” – polityka informacyjna to kwestia wymagająca szczególnej uwagi. Prowadzenie profili na portalach społecznościowych czy promowanie mniejszych wydarzeń w środowisku lokalnym leży w gestii pracowników poszczególnych filii. Dział Promocji MBP promuje działania o szerszej skali, niestandardowe lub angażujące pracowników więcej niż jednej filii. Pracownicy działu zajmują się też pisaniem wniosków o granty i realizacją projektów finansowanych z zewnętrznych dotacji. Jedna osoba pełni funkcję koordynatora Dyskusyjnych Klubów Książki.

Bardzo istotnym zagadnieniem jest identyfikacja wizualna, o którą dba się kompleksowo w całej sieci. Wszystkie materiały graficzne powstają na podstawie wspólnej koncepcji, zawierającej logo instytucji. W wyjątkowych sytuacjach używane są również loga filii bibliotecznych. Dla każdego z większych projektów tworzona jest specjalna linia graficzna.

Fot. 11. Przykładowe materiały promocyjne
Źródło: ze zbiorów Fundacji Fenomen.

Dział Promocji dysponuje własnym budżetem, który zapewnia prawidłową obsługę wszystkich bibliotek w sieci. Z dotacji drukuje się plakaty i ulotki oraz inne materiały promocyjne, np. zakładki. MBP zapewnia również z nieregularną częstotliwością gadżety (np. breloki do kluczy, długopisy). Materiały drukowane dotyczące wydarzeń są dystrybuowane w całej sieci.

Ciekawe projekty:

- Międzynarodowy Miesiąc Spotkań Autorskich²³ organizowany w lipcu – około 60 spotkań autorskich z literatami z krajów współpracujących. Co roku festiwal ma gościa honorowego, którym jest państwo, np. w 2015 r. była to Ukraina²⁴.
- Pakiet „[Na dobry początek](#)” – to pomysł związany z promowaniem czytelnictwa od najmłodszych lat. Rodzice zapisujący dziecko do biblioteki otrzymują pakiet startowy zawierający książeczki dla dzieci oraz poradnik dotyczący czytania i doboru lektury dla najmłodszych. Materiały w całości zostały przygotowane przez pracowników MBP.
- [Biblioteka Plenerowa](#) – akcja organizowana od 2012 r. To biblioteka zorganizowana na potrzeby wydarzeń plenerowych odbywających się we Wrocławiu. Specjalny księgozbiór pochodzący z darów jest udostępniany podczas spotkań, pikników itp. Pożyczone książki można zwrócić w dowolnej bibliotece. Te, które nie wrócą, mogą pozostać u czytelników, ponieważ księgozbiór nie jest rejestrowany i ma charakter mobilny. Większość tytułów wraca jednak z powrotem do zasobów Biblioteki Plenerowej.

²³ *Miesiąc Spotkań Autorskich 2014* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.biblioteka.wroc.pl/home/2013-10-17-10-18-39/2013-10-17-11-15-22>.

²⁴ *Miesiąc Spotkań Autorskich 2015* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.msa.wroclaw.pl/2015/pl/program>.

- [Program Partnerski OK](#) – to program lojalnościowy. Karta biblioteczna uprawnia do zniżek u partnerów programu. Powstał on z inicjatywy MBP. Wśród partnerów są inne instytucje kultury, restauracje, punkty usługowe czy edukacyjne.
- [Rowerem do biblioteki](#) – to projekt promujący miejską jazdę na rowerach oraz czytelnictwo. Biblioteki zapraszają do udziału w różnych aktywnościach, w tym np. w konkursie, a także promują swój księgozbiór związany z rowerami.

Fot. 12. i 13. Materiały akcji „Na dobry początek”
Źródło: ze zbiorów Fundacji Fenomen.

Gromadzenie i opracowanie zbiorów

Procesy gromadzenia i opracowania zbiorów prowadzone są w MBP przez działy centralne. Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu nawet przed zmianą przepisów²⁵ nie przystępowała do procedury przetargowej na zakup wydawnictw. Książka ma własny tytuł i inną treść, a zatem nie trzeba traktować takiego zakupu jak nabywanie towarów jednej kategorii. Zakupy są procesem ciągłym, podobnie jak selekcja. W kompetencjach działów centralnych jest zarządzanie procesem gromadzenia (część zadań wykonują pracownicy filii) oraz katalogowanie.

Na początku roku budżetowego każda filia otrzymuje informację o wielkości funduszy przyznanych jej z dotacji organizatora na zakup nowości. Jest to kwota, którą kierownik filii zarządza przez 12 miesięcy. Ponadto środki na zakup zbiorów w roku budżetowym są powiększane o kwoty pozyskiwane od czytelników w ciągu całego roku. Są to dobrowolne wpłaty na fundusz czytelniczy, opłaty za nieterminowe zwroty wypożyczonych materiałów bibliotecznych czy też za ich zniszczenie czy zagubienie.

W filiach MBP selekcja jest prowadzona na bieżąco. Materiały biblioteczne niewypożyczone przez pięć lat są ubytkowane bądź przekazywane innym placówkom sieci. Przy selekcji księgozbiorów wykorzystuje się raport wskazujący liczbę wypożyczeń konkretnych tytułów. Pojedyncze tytuły o ponadczasowej treści, dużej wartości artystycznej czy edytorskiej, których wznowień od dawna nie było, są przekazywane do biblioteki tzw. jednego egzempla-

²⁵ 16 kwietnia 2014 r. w wyniku zmian ustawy Prawo zamówień publicznych zmieniono kwotę, po której przekroczeniu biblioteka jest zobowiązana do ogłaszania przetargu na zakup książek – z 14 tys. euro na 207 tys. euro.

rza, czyli biblioteki składowej i udostępniane na miejscu przy ul. Sztabowej. Przy ocenie celowości polityki zakupów pomocny jest wskaźnik obrotu księgozbioru, tzn. stosunek procentowy liczby egzemplarzy wypożyczonych co najmniej raz do całkowitej liczby zbiorów. Takie dane wspomagają proces selekcji oraz wyznaczają wewnętrzne standardy. Wskaźnik obrotu jest bardzo wysoki, np. dla Mediateki wynosi 90%.

Udostępnianie

Dział Organizacji i Udostępniania Zbiorów (Metodyczny) MBP we Wrocławiu zajmuje się sprawami kadrowymi w zakresie wydawania zgody na urlopy, zastępstwami w przypadku nieobecności pracowników w danej filii. Prowadzi także kontrolę wyposażenia i wydaje zgody na jego zakup. Do szczegółowych czynności pracowników Działu należy:

1. Opracowywanie regulaminów związanych z działalnością filii bibliotecznych, instrukcji i procedur związanych z realizacją procesów bibliotecznych.
2. Współredagowanie rocznych planów pracy i sprawozdań MBP we Wrocławiu.
3. Nadzór nad organizacją i działaniem biblioteki ostatniego egzemplarza.
4. Organizowanie szkoleń i instruktaży bibliotekarzy pracujących w placówkach sieci, realizujących zadania bibliotek publicznych i szkolnych.
5. Koordynowanie czytelnictwa osób chorych i niepełnosprawnych.
6. Koordynowanie prac związanych z wolontariatem funkcjonującym przy MBP we Wrocławiu.
7. Nadzór merytoryczny nad stażami i praktykami studenckimi.
8. Koordynowanie i prowadzenie działań związanych z postępowaniem windykacyjnym.
9. Współpraca z Działem Promocji i filiami w zakresie aranżacji wnętrz i realizacji działań reklamowo-promocyjnych.
10. Współpraca z instytucjami kultury, edukacji oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie popularyzacji czytelnictwa, działalności informacyjnej, edukacyjnej i wolontariatu.

W strukturze MBP znajduje się introligatornia, jednakże nie naprawia się tzw. książek za-czytanych, a jedynie te unikatowe o szczególnej wartości.

Doskonalenie zawodowe kadry

Zakres szkoleń organizowanych dla kadry związany jest z aktualnymi potrzebami bibliotekarzy. Wiele z nich dotyczy zmian wprowadzanych w systemie komputerowym. Często organizowane są także spotkania informacyjne dotyczące realizacji projektów. W zakresie doskonalenia kadr MBP współpracuje z Wojewódzką Biblioteką Publiczną we Wrocławiu. Zdarza się także, że kursy prowadzone są przez zewnętrznych specjalistów. Zorganizowano m.in. szkolenia na temat pracy z trudnym klientem, ochrony danych osobowych, prawa autorskiego. Dział Metodyczny organizuje także szkolenia wewnętrzne w ramach zespołów samokształceniowych. Spotkania szkoleniowe są prowadzone przez pracowników

działu oraz pracowników filii, którzy mają doświadczenie i kompetencje zdobyte podczas uczestnictwa w szkoleniach zewnętrznych, konferencjach czy seminariach.

Oprogramowanie biblioteczne

Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu w 2002 r. zakupiła system biblioteczny ALEPH z dotacji z budżetu miasta w wysokości 210 tys. zł. Łącznie na komputeryzację po 2000 r. wydano ok. 650 tys. zł. Z systemu korzysta 27 filii, co stanowi 71% placówek sieci. Co roku w kolejnych filiach wdrażany jest moduł wypożyczeń systemu ALEPH. Planuje się skomputeryzowanie wszystkich placówek do roku 2017. Systemem zarządza jeden z informatyków pełniący funkcję bibliotekarza systemowego, dbając jednocześnie o jednolite wdrażanie procedur umożliwiających sprawną realizację procesów bibliotecznych. Wdrożenie zintegrowanego systemu ALEPH umożliwiło centralne zarządzanie procesami bibliotecznymi, w tym ewidencję wpływów i opracowanie materiałów bibliotecznych oraz ujedynoliciło procedury rejestracji czytelników, wypożyczeń i zwrotów. Ponadto system usprawnił generowanie globalnych i analitycznych raportów statystycznych, które są narzędziem wspomagającym ocenę efektywności wykonywanych czynności bibliotecznych. Z drugiej strony widać korzyści dla czytelnika:

- jedna karta biblioteczna/UrbanCard – to możliwość korzystania ze zbiorów 38 filii MBP we Wrocławiu z dostępem do internetu,
- możliwość samodzielnego przedłużania terminów zwrotów i rezerwowania zbiorów,
- dostęp do centralnego katalogu komputerowego OPAC,
- skrócenie procesów wyszukiwania i informacji o dostępności zbiorów.

Podsumowanie

Rozwiązania zastosowane przez MBP we Wrocławiu są bardzo odważne. Centralizacja zarządzania, reorganizacja sieci bibliotek, w tym łączenie filii oraz lokalizowanie filii w szkołach, budzą kontrowersje i żywe dyskusje wokół zmieniającej się roli bibliotek publicznych w Polsce. Podjęte przez dyrekcję kroki są bardzo różnie odbierane i niejednokrotnie mocno krytykowane. Jednak za wprowadzonymi zmianami stoją rosnące wskaźniki czytelnictwa w mieście, a także bogata i przemyślana oferta, trafiająca do różnych grup odbiorców. Na uwagę zasługują również dobre zarobki bibliotekarzy oraz sposób zarządzania dotacjami. Podczas odwiedzin poszczególnych bibliotek wyczuwa się, że czytelnik i książka są najważniejsi – pozostałe wydatki stanowią tylko drogę do celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb kulturalnych, szczególnie czytelniczych, społeczności lokalnej. Sieć miejskich bibliotek we Wrocławiu, to zdecydowanie miejsce dobrych praktyk i innowacyjnego podejścia do tematu bibliotek.

Bibliografia:

1. Biblioteka Gracit rusza we wtorek. W: *Wroclaw.pl* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.wroclaw.pl/biblioteka-gracit-rusza-we-wtorek>.

2. FREDYK, B., *Pracowałam w bibliotece publiczno-szkolnej* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: http://bibliotekawszkole.pl/glos_z_polaczonej_biblioteki.pdf.
3. KOSAK, R. Biblioteka publiczna w szkole. Czy to dobry pomysł? *Biuletyn EBIB* [on-line] 2013, nr 7 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/105/241>.
4. KUBÓW, S. *Dwugłos o bibliotekach wrocławskich* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://stefankubow.blogspot.com/2015/07/dwugos-o-bibliotekach-wrocawskich.html>.
5. LEWANDOWSKA-NOSAL, G. Organizacja i funkcjonowanie bibliotek publiczno-szkolnych w badaniach Instytutu Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej. *Biuletyn EBIB* [on-line] 2013, nr 7 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/viewFile/109/217>.
6. NOWAK, A. Biblioteki szkolne nie znikną. W: *Agnieszka Nowak – Wiceprezydent Łodzi* [on-line] 19 lutego 2013 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.agnieszkanowak.pl/2013/02/19/biblioteki-szkolne-nie-znikna>.
7. OCIEPA, A. Biblioteki publiczne Wrocławia na progu XXI wieku. *Bibliotekarz* 2003, nr 1, s. 6–9.
8. OCIEPA, A., *Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu. Wskaźniki efektywności zmian jakościowych i ilościowych w latach 2010–2014* [prezentacja multimedialna]. Materiał niepublikowany, zaprezentowany podczas wizyty studyjnej, dn. 15.06.2015 r.
9. PEZDA, A., ŻUCHOWICZ, M. Czy szkolne biblioteki przeżyją? W: *edulandia.pl* [on-line] 12.06.2009 [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: http://www.edulandia.pl/edukacja/1_101559_6712380_czy_szkolne_biblioteki_przezyja.html.
10. *Statut Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://www.biblioteka.wroc.pl/o-nas/statut>.
11. Uchwała Nr XII/403/99 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 23 września 1999 r. w sprawie połączenia Rejonowych Bibliotek Publicznych w celu utworzenia Miejskiej Biblioteki Publicznej. *Biuletyn Urzędowy Rady Miejskiej Wrocławia*, nr 8, poz. 361.
12. Uchwała Nr XXXVII/2424/05 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 21 kwietnia 2005 roku w sprawie strategii rozwoju samorządowych bibliotek we Wrocławiu do roku 2012. *Biuletyn Rady Miejskiej Wrocławia* nr 5, poz. 137, s. 53–56.
13. Wieloletni Plan Inwestycyjny. W: *Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego Wrocławia* [on-line] [dostęp 17.07.2015]. Dostępny w: <http://bip.um.wroc.pl/contents/326>.
14. WITKOWSKI, P. Biblioteki. Przedsiębiorstwa czy instytucje publiczne. Raport. *Gazeta Wyborcza, Tygodnik Wrocław* 17 lipca 2015, s. 12–13.

Milewska, P., Kokosińska, M., Marciniak, A. Jedno miasto – jedna miejska biblioteka publiczna. Relacja z wizyty studyjnej w MBP we Wrocławiu. *Biuletyn EBIB* [on-line] 2015, nr 7 (160), *Po co bibliotekom normalizacja?* [Dostęp 20.11.2015]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/374>. ISSN 1507-7187.